

Системна дисфункція влади як фактор утворення тіньового парасуспільства

У статті розглядаються особливості формування тіньової інституційної структури вітчизняного суспільства як передумови системної дисфункції державного управління, причини її утворення у вигляді особливостей процесів незавершеної модернізації, формування «автономної тіньової держави».

Ключові слова: дисфункція державного управління, «автономна тіньова держава», «тіньове парасуспільство», тінізуюча система світової корпоратії.

ПРЕДБОРСКИЙ В.А.

Системная дисфункция власти как фактор образования теневого параобщества

В статье рассматриваются особенности формирования теневой институциональной структуры отечественного общества как предпосылки системной дисфункции государственного управления, причины ее образования в виде особенностей процессов незавершенной модернизации, формирования «автономного теневого государства».

Ключевые слова: дисфункция государственного управления, «автономное теневое государство», «теневое параобщество», тенизирующая система мировой корпоратии.

PREDBORSKIJ V.A.

The systemic dysfunction of power as a factor of formation shadow parasociety

The article deals with the peculiarities of the formation of the shadow institutional structure of the domestic society as a prerequisite for the systemic dysfunction of the state administration, the reasons for its formation in the form of peculiarities of the processes of incomplete modernization, the formation of an «autonomous shadow state».

Keywords: the dysfunction of state administration, «autonomous shadow state», «shadow parasociety», shadow system of world corporations.

Постановка проблеми. Аналіз особливостей сучасних процесів вітчизняного розвитку свідчить про наявність перманентного відтворення дисфункційної неспроможності інституційної структури суспільства, її нетранспарентності та тінізації, їх високої адаптогенності щодо нейтралізації всіх форм громадського контролю та впливу. У чому причина наявності цього стійкого антиреформістського тренду, низької суспільної дієздатності, чи є він проявом лише стохастичної неефективності сучасного політико-економічного класу, чи є фатальним проявом нездоланних довгострокових протиріч вітчизняного розвитку?

Вимоги суспільства щодо протидії корупційно-тіньовим суспільним процесам знайшли відображення у ряді важливих законодавчих, нормативно-правових актів держави, таких як: закони України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні на 2014–2017 роки» (2014), «Про запобігання корупції» (2014), укази Президента України

«Про невідкладні додаткові заходи щодо посилення боротьби з організованою злочинністю і корупцією» (2003) та «Про першочергові заходи щодо детінізації економіки та протидії корупції» (2005), постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015–2017 роки» (2015), інші відомчі акти з питань обмеження її зростання.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. До фундаментальних вітчизняних досліджень з проблем тінізації суспільних процесів відносяться праці В. Д. Базилевича, А. В. Базилюка, О. І. Барановського, В. М. Бородюка, Г. С. Буряка, З. С. Варналія, А. С. Гальчинського, І. О. Губаревої, Я. Я. Дьяченка, С. О. Коваленка, І. І. Мазур, В. О. Мандибури, О. В. Турчинова та ін. Значний внесок у розробку адміністративно-правових і кримінально-правових аспектів протидії тіньовій економіці, корупції здійснили вітчизняні вчені-юристи.

У той же час, у зв'язку з недостатнім системним вивченням явищ тінзаційних протиріч розвитку, причин їх існування, історичних особливостей формування тіншової інституційної структури, потребують подальшого дослідження дисфункціональна структура державного управління та механізми наднаціонального тіншового тиску, що стають потужним тіншовим буфером на шляху здійснення системних суспільних реформ.

Метою статті є подальший дискурсивний розвиток вивчення сутності причинного комплексу тінзаційного зростання, формування дисфункційних структур державного управління, існування останнього як найактивнішого деструктивного, демотиваційного, гальмівного фактора на шляху економічного розвитку країни.

Виклад основного матеріалу. Влада є однією із базових ознак будь-якого людського суспільства, одним із стрижнів, що об'єднує людей в єдине ціле і є здатністю її суб'єкта нав'язати свою волю, залежність іншим людям, колективам, організаціям здійснювати визначальний вплив на діяльність інших людей, розпоряджатися та управляти їх діями, використовуючи різного роду насильницькі і ненасильницькі засоби й методи з метою пристосування їх поведінки до власних інтересів суб'єкта влади. Таким чином, специфічною характеристикою влади як суспільного феномена, є механізм домінування владної волі, наявність в тій чи іншій формі елементів домінування та примусу. Так, держава, навіть найбільш демократична, являє собою в багатьох випадках механізм примусу, насилля над людьми.

Іншою ознакою влади є її верховенство, монопольне право суб'єктів влади приймати авторитарні рішення, тобто рішення обов'язкові та значущі для виконання всіма членами суспільства. Влада – це організація спрямованої поведінки людей, заснована на правочинній загрозі застосування сили. У зв'язку з цим, влада означає політичне, економічне, адміністративне, ідеологічне, психологічне, інформаційне тощо панування над людьми, їх спільнотами та організаціями [1, с. 13].

Державна влада являє собою державну організацію політичного управління суспільством. Вона домінує в суспільстві і є основним об'єктом політичної боротьби, оскільки є вищою владою в суспільстві та має найвагоміші засоби впливу, найефективніші інструменти формування певних суспільних режимів функціонування суспільства

(у першу чергу через встановлення певних державних режимів). Таким чином, державна влада – це форма забезпечення існування держави та її політичної волі за допомогою досягнення її цілей через систему повноважень і засобів, що застосовуються від імені суспільства для захисту та реалізації інтересів правлячого класу, реалізації функцій регулювання, контролю та вирішення конфліктів у суспільстві [2, с. 146–156].

Влада існує та функціонує не тільки у різних сферах суспільства, але й на окремих рівнях його суспільної організації: макросуспільному, що охоплює найбільш складні соціально-політичні відносини; мезосуспільному, публічному, або асоціативному, що об'єднує регіональні організації, спілки, промислові об'єднання; мікросуспільному, що об'єднує окремі підприємства, малі суспільні групи; особистому (приватні інтереси, окремих громадян). На всіх цих рівнях влада інституціоналізується, оформлюється у спеціалізованих установах (апаратах влади), в ієрархії правлячих сил і осіб (політичних лідерів, співробітників управління, органів влади). Вся структура різних рівнів суспільної організації влади поділяється на дві форми, що мають різний характер свого синкретизму та синергетичної взаємодії: структури легальні, офіційні, формалізовані та нелегальні, неформальні, неофіційні, тіншові, нетранспарентні [3, с. 315].

Основною формою реалізації політичної влади є державне управління, дисфункції якого є проявом тінзації державного управління, його переродження на обслуговування суб'єктів тінзаційної влади. Тим самим відбувається переродження інститутів влади на суб'єктів тінзації.

Форма дисфункції державного управління, яка викликана гострим протистоянням, протистоянням з приводу управління суспільними процесами, виявляється з розвитку малої субкультури, яка протистоїть макросуспільним механізмам управління як ворожим і є так звану тіншовою структурою.

До кола об'єктів теорії тінзації суспільних процесів слід віднести, на наш погляд, дослідження управлінських дисфункцій, що виникають у зв'язку з виникненням та функціонуванням сучасних суспільних протиріч соціальних інституцій, перш за все держави, які обумовлюють знаходження інших суспільних суб'єктів поза режимом ефективної взаємодії з ними та їх впливом.

Дисфункція системи державного управління як суб'єктів тіншової діяльності виявляється,

перш за все, у втраті якості функцій управління. У зв'язку з цим дослідження дисфункціональної структури державного управління є необхідною складовою визначення показників й індикаторів тінювих процесів.

Система функцій управління вже має розвинуту історію. Найбільш вагомий внесок в її розбудові мали Ф. Тейлор, А. Файоль, Г. Черч, Л. Гулик, Л. Урвік, Л. Джільберт, П. Керженцев, А. Гастев. Узагальнюючи досягнення теорії управління на сьогоднішній день, слід зробити наступний висновок: найбільш методологічно обґрунтованою класифікаційною ознакою функцій державного управління є їх цільова спрямованість та характер виконуваних завдань [2, с. 208]. Відповідно до завдань функції державного управління можна класифікувати таким чином:

а) основні – це функції, що породжуються основними завданнями державного управління. Основні функції державного управління – це ті, що покликані служити колективним (загальним) інтересам суспільства для вирішення завдань політико-адміністративного, економічного та соціокультурного характеру;

б) загальні функції виходять із загальних завдань управління і є типовими для всього управлінського процесу. Загальні функції покликані забезпечити ефективне функціонування апарату державного управління. Ці функції є об'єктивно невід'ємними складовими будь-якого управлінського процесу, без них останній є нездійсненим, а їх зміст детермінований загальними закономірностями управління як соціально-політичного явища. Вони характеризують типові та відносно самостійні сутнісні прояви діяльності апарату державного управління;

в) допоміжні, ресурсні або такі, що забезпечують, функції виходять із допоміжних завдань управління. Вони не впливають безпосередньо на діяльність об'єкта управління, однак покликані забезпечувати реалізацію основних і загальних функцій державного управління, а також життєздатність самого органу виконавчої влади та його структурних підрозділів. Саме в цьому й полягає їх забезпечувальний та допоміжний характер. Прикметною рисою допоміжних функцій є спільність для всіх управлінських структур, без них діяльність останніх є неможливою.

До основних функцій державного управління відносяться: 1) програмно-політичні (підготовка документів державної політики концепцій, стратегій,

програм тощо), що мають здійснюватись апаратом міністерства (функціональними департаментами); 2) політико-адміністративні, що забезпечують функціонування державного механізму та стабільність конституційно встановлених суспільних відносин; 3) економічні, котрі уособлюють господарсько-організаційну діяльність держави; 4) соціальні, які покликані реалізовувати державну соціальну політику; 5) гуманітарні – спрямовані на функціонування та розвиток духовно-інтелектуальної сфери (освіти, науки і культури).

До загальних функцій державного управління, що покликані забезпечити універсальні види діяльності суб'єктів управління, слід віднести: 1) функцію нормативного регулювання, що в межах виконавчої влади має реалізовуватись Кабінетом Міністрів України або міністром (затвердження інструкцій тощо); 2) нормопроектну (розробка законопроектів, проектів постанов Кабінету Міністрів України, проектів нормативно-правових актів міністерства), що має виконуватись апаратом міністерства (функціональними департаментами); 3) інформаційно-аналітичну (збір, аналіз, узагальнення інформації у відповідній сфері державної політики тощо), що має реалізовуватись насамперед апаратом міністерства (функціональними департаментами), а також окремими консультативно-дорадчими органами (зокрема, колегією міністерства); 4) управління підпорядкованими органами, підприємствами, установами, організаціями (вирішення установчих та кадрових питань, контроль, аудит, координація діяльності тощо), що має здійснюватись як міністерством безпосередньо (функціональними департаментами або визначеними міністром посадовими особами), так і через уповноважені урядові органи; 5) надання адміністративних послуг (видача дозволів, ліцензій, реєстраційних документів фізичним та юридичним особам), що має здійснюватись урядовими органами. При можливості повноваження щодо надання адміністративних послуг повинні передаватися (делегуватися) органам місцевого самоврядування та іншим чином наближатися до «споживача»); 6) контрольно-наглядову (здійснення контролю та нагляду за діяльністю суб'єктів у відповідному секторі державного управління, застосування заходів адміністративної відповідності до правопорушників), що має здійснюватися відповідними урядовими органами; 7) розгляд скарг при-

ватних осіб в адміністративному порядку, що має здійснюватись в межах урядового органу (з урахуванням їх територіальної організації); для розгляду скарг доцільно утворювати спеціальні апеляційні підрозділи; 8) внутрішнє адміністрування (управління персоналом, бухгалтерія тощо, спрямоване на організацію власної діяльності органу).

Всі функції державного управління при своїй дисфункції перетворюються у фактори тінізації, становлять дисфункційну структуру державного управління. Встановлення рівня втрати функції за допомогою застосування методів експертних оцінок, соціологічних опитувань тощо дозволяє зробити аналіз рівня небезпеки тінізаційних чинників та вибудувати заходи щодо протидії їм.

У зв'язку з наявністю глибокої дисфункції державного управління в її інтенсивній формі та довгострокових негативних факторів впливу на стан дисфункціональної структури, великого теоретичного значення набуває пошук причин цієї системної деформації. І хоча причинний комплекс являє собою розвинуту полісистему впливів, на основних із них слід зупинитися.

Як відомо, залежним країнам, до яких відноситься й Україна, притаманний процес незавершеної модернізації, що викликає цілу систему деформаційних проявів по відношенню до моделі «чистої» вестернізації.

Так, процес модернізації економіки залежних країн пов'язаний з проблемою асинхронного розширеного відтворення елементів, що утворюють соціально-економічну структуру цих країн, і у зв'язку з цим – утворенням у ній структурних розривів – «порожнеч» на тому місці, де повинна існувати ізоморфна структура, необхідна для забезпечення збалансованого розвитку суспільства.

На відміну від домінуючих розвинених країн, де структурні розриви мають внутрішньосекторний характер, а в соціально-економічній структурі присутні всі необхідні для синхронного ізоморфного розвитку елементи, у залежних країнах, що модернізуються, до яких належать країни селянської, обцинної цивілізації (у тому числі Україна), відсутній ряд блоків соціально-економічної структури, необхідних для нормального збалансованого розвитку. Це обумовлено самим характером розвитку залежного суспільства, способом модернізації цих країн, що повинна виконати функцію підтягування рівня суспільних відносин до зміни циклічних етапів модернізації у розвине-

них країнах. При цьому виникає соціально-технологічний розрив у суспільній системі, сутність якого виявляється в тім, що переривається процес поступового розвитку автохтонної суспільної структури, й у саму цю структуру вмонтовуються створені поза нею суспільно-технологічні блоки. Процес відтворення у залежних країнах втрачає характерну для розвинутих країн на всіх етапах руху безперервність та стає віднини можливим лише в умовах обміну частини їх продукту на суспільні засоби з розвинутих країн.

Модернізація вітчизняного соціально-економічного простору формує його у мозаїчну біполярну структуру, де навколо невеликої кількості адміністративно-економічних центрів вестернізованого прогресу функціонує експолярна більшість ординарного середовища, що за рівнем модернізації суттєво відстає від розвитку модернових центрів. Динаміка модернізації в полях біполярної структури відрізняється не лише своїми рівнями, але й особливістю ациклічності, асинхронності, асиметричності та навіть реверсно-архаїчним характером по відношенню як до західних зразків, так й до іншої сторони біполярної структури. Опозиція «центр-периферія» відрізняється суттєвою модифікацією, ревізіонізмом пристосування під актуальність інтересів тих чи інших прошарків середовища суб'єктів модернізації, у зв'язку з чим остання набуває в цілому для залежних країн характер квазімодернізації.

Таким чином, міжсекторний розлам разом з іншими протиріччями незавершеної модернізації, наприклад «гібридизацією» влади, призводить до виникнення потужної тінізації економічних процесів, зокрема явищ бюрократизації, втрати дієздатності інституційної структури держави, розвитку корупції, функціонування елітної економіки [4, с. 150–167].

Синкретичне посилення впливу факторів незавершеної модернізації на деформацію влади, державного управління відбувається за рахунок існування явища «автономної тіньової держави», що набуло найвищого тінізаційного потенціалу за сучасних умов.

Так, розвинута «автономна тіньова держава», як діалектичний результат попереднього її історичного розвитку, трансформації, визрівання, – це цілком закрита тіньова зона влади, бізнесу, плутократії, олігархії, базовий (у межах тінізаційного простору) системоутворюючий сектор народногосподарської структури, сектор інституційної асиметричності, ви-

кривленості, клановості, що визначає головні інтереси та протиріччя між владою та суспільством, тінізуючі фактори суспільного розвитку. Це синергетична форма утворення та розширення міжсекторного розламу, що покладена на підсилення потоку гібридизації (синкретизму) влади, бізнесу, плутократії. Особливості конкретної соціально-економічної форми автономного сектора залежить від відповідних модифікацій цього сектора за конкретно-історичних умов формування [5, с. 3–7].

Змістом категорії «автономна тіньова держава», таким чином, є відносини господарювання для вкрай обмеженого кола осіб, що функціонують поза законодавчим колом, забезпечених олігархічними, плутократичними, бізнесовими, політичними, корупційними (у тому числі наднаціонального рівня), родинними зв'язками з вищими щаблями адміністративної, судової влади, правоохоронних органів, політичних партій, ЗМІ, відсутністю економічної, політичної конкуренції у поєднанні з необмеженим доступом до експлуатації національних ресурсів країни, природних монополій. У цих умовах корупція набуває системного характеру, стає неодмінним атрибутом адміністративної системи, іманентним способом її регуляції.

Форма прояву автономного сектора всередині офіційної держави органічно набуває ознак організованих форм девіаційної діяльності, у тому числі злочинної – альтернативних тіньових центрів влади, разом із тіньовим силовим забезпеченням. «Автономна держава» – це закрита сфера народного господарства, що монополізована певним колом олігархічно-плутократичних структур, які мають на меті отримання надвисоких доходів за допомогою використання значною мірою спекулятивного фінансового капіталу [4, с. 150–167]. Існуюча як пануюча тіньова структура «автономна держава» утворює, відповідно до своїх потреб, і тіньову політичну, соціально-економічну інфраструктуру, що зумовлює тіньовий режим функціонування рядових суб'єктів господарювання.

Сучасна фінансова економічна криза активно виконує функцію щодо посилення перерозподілу власності та влади на користь суб'єктів паразитарної «автономної держави» [6].

Головним видом монополії, що є системоутворюючим атрибутом для функціонування паразитарного автономного сектора, виступає монополія на експлуатацію адміністративного ресурсу органів державної влади на свою користь.

Висхідні етапи становлення «автономної держави» відносяться ще до часів Київської Русі, для організації суспільної системи якої характерні особливості порівняно із Західною Європою.

Іншим етапом метаморфоз «автономної держави» є становлення та розбудова «автономної» козацької держави, коли неформальна (автономна) організація в Україні вже піднялась до рівня особливостей інституційної організації цілої держави [5].

Розвиток «автономності» на елітарно-корпоративних засадах окремих сегментів суспільної організації особливо посилюється в умовах радянської доби, коли виникають системні протиріччя між вузькокорпоративними інтересами «елітної» структури та інтересами держави та суспільства: спочатку «автономність держави» оформлюється під проводом верхівки КПРС, а потім, у кінці радянської доби, – КДБ, інших спецслужб [7, с. 14, 73].

Стратегічною офіційною місією побудови такої структури є забезпечення функціонування мобілізаційної економіки, економіки війни в умовах мирного часу, що призводить до виникнення цілої системи тінізаційних ефектів – інституційних деформацій, функціонування дефіцитної економіки, архаїзації соціально-економічних процесів, клановості тощо.

Одним із найважливіших факторів автономізації в цей час виявилась система пріоритетів розвитку: пріоритетний розвиток військово-промислового комплексу, важкої індустрії, хімії тощо. Іншим видом пріоритетів є пріоритети у розподілі ресурсів. Навколо переліку пріоритетів розгорталися гострі кланові конфлікти та тіньові торги.

Одним із найпотужніших зовнішніх факторів тінізації влади, дисфункції державного управління є міжнародна тінізуюча система світової корпоратії.

Корпоратія являє собою форму організації глобальної дисфункції вітчизняної влади, ланку світової мегасистеми тіньових механізмів та впливів, при якій реальні важелі вищих і центральних органів влади належать корпораціям та їх сателітам, що чи то безпосередньо, інституційно, чи здебільшого у нетранспарентному режимі прямо або опосередковано впливають на розробку та реалізацію державних рішень та дій. На національному рівні формою корпоратії є паразитарна елітна (олігархічна) система як окрема ланка тіньового парасуспільства [8].

Для дискурсивного аналізу тіньового механізму прийняття рішень системою корпоратії, зокре-

ма її амбівалентна роль в адаптуванні функцій державних органів у проведенні сучасних суспільних реформ до своїх вузькокорпоративних цілей, значення має дослідження логістики впливу на ці рішення світової тіньової мегасистеми тіньової влади. Цей мегасуб'єкт тіньового світового впливу здійснює його через посередництво найширшої інфраструктури світових тіньових, напівтіньових, офіційних інститутів, транснаціональних агентів впливу, системою світових наддержавних організацій, світових ЗМІ, розгалуженою системою іноземних спецслужб, розвідувальних органів, недержавних організацій, світових транснаціональних корпорацій тощо. Найбільшого значення у системі безпосереднього тіньового впливу на державу вже на національному рівні набуває існування та функціонування системи зв'язків між корпоратією та «автономною тіньовою державою», головною функцією якої як раз і є виконання функції агента впливу тіньового світового закулісся, глобальної корпоратії на офіційний механізм держави.

Таким чином, однією із найважливіших функцій «автономної тіньової держави» є комунікативна функція зв'язку із світовим тіньовим закуліссям, у тому числі глобальною корпоратією, для забезпечення таргетування політико-адміністративних трансакцій з метою проштовхування своїх інтересів.

Змістом синкретизму «автономної держави» та тіньового, паразитарного (олігархічного) сектора, світової корпоратії є відносини господарювання для обмеженого кола осіб, забезпечених олігархічними, політичними відносинами, корупційними та родинними зв'язками з вищими щаблями адміністративної та судової влади, правоохоронних органів, відсутністю економічної, політичної, кадрової конкуренції в поєднанні з необмеженим доступом до національних ресурсів країни. Форма існування симбіозу елітного сектора та «автономної держави» набуває форми тіньового парасуспільства – альтернативного тіньового центру влади та суспільного тренду розвитку. У цих умовах корупція набуває системного характеру, стає невід'ємним атрибутом адміністративної системи, іманентним способом її регуляції. Тіньове парасуспільство паралельної тіньової реальності – це закрита сфера народного господарства, що монополізована олігархічними структурами, які мають на меті отримання надвисоких доходів за допомогою використання значною мірою спекулятивного фінансового капіталу. Існуюча як па-

нуюча тіньова структура, тіньове парасуспільство утворює, відповідно до своїх потреб, і тіньову дисфункційну політичну, соціально-економічну інфраструктуру, що зумовлює тіньовий режим функціонування рядових суб'єктів господарювання.

Сучасна фінансова, економічна криза в країні, численні фактори «гібридного» тіньового впливу активно виконують функцію щодо посилення дисфункції офіційної влади та перерозподілу власності та влади на користь суб'єктів паразитарного, тіньового парасуспільства.

Найважливішими характеристиками тіньового парасуспільства як засобу системної дисфункції влади в Україні є:

а) інформаційно-адміністративна, економічна, політична непрозорість тіньового парасуспільства. Якщо за кордоном політична, адміністративна діяльність, фінансові ринки є відкритими, інформація про них є доступною, то український ринок політичних, адміністративних, фінансових, майнових процесів є водночас зрегульованим, недорозвинутим і непрозорим;

б) існування різко асиметричних умов господарювання для різних суб'єктів, реалізація комплексу заходів щодо підтримки привілейованого становища паразитарної елітної структури як дисфункційної форми управління щодо інших суб'єктів. Це виявляється у нерівномірності, дискреційності, преференційності оподаткування, перекладанні фіскального тягаря на ординарних суб'єктів;

в) трансформація тінізації елітної структури у базовий фактор зростання дисфункційної діяльності, її системний тінізуючий вплив на весь спектр сфер суспільної діяльності, їх системна тінізація та криміналізація, особливо політики, бізнесу, економіки, структуризація організованої злочинності та суб'єктів тіньової діяльності, різке посилення в суспільстві монополістичних процесів;

г) завершення процесу щодо заміни офіційної влади владою паразитарної, «тіньової автономної держави» та адміністративно-економічних груп, що об'єднують представників державного апарату, суб'єктів економічної діяльності та кримінальних структур;

д) посилення паразитарності тіньового парасуспільства у зв'язку з дисфункційним спрямуванням. Вона виявляється в наявності чіткого тренду до подальшої системної тінізації, архаїзації та гібридизації суспільних процесів за наявності певних детінізуючих альтернативних умов

вибору, зокрема до реформування, зняття тіньових утворюючих факторів розвитку.

Набуття тіньовим парасупільством паралельної тіньової реальності щодо розвинутих тіньових проявів свідчить про наявність нового тіньового технологічного базису як змісту дисфункційного розвитку цього процесу. Таким є становлення криміногенно-інноваційного типу тіньового зростання.

Онтологічно тіньова діяльність існує тисячі років, але вона як система у вихідний період свого розвитку не мала такого рангу небезпеки серед загроз державі та суспільству. У цей доісторичний (для «тіньової економіки») період вона розвивалася екстенсивно і мала паразитарно-компенсаційний характер (I тип тіньового зростання), не утворювала окремих простір тіньової паралельної реальності.

Інший тип зростання (II тип інтенсивного тіньового зростання) – криміногенно-інноваційний – виникає в умовах «революції менеджерів» – інтенсивного використання інформаційних потоків в інтересах їх тинізації, системного дисфункційного зростання управління, коли його суб'єкти активно використовують саму систему менеджменту, особливо державного, створюють широко розбудовану штучну (паралельну до офіційної) систему кримінальної (криміногенної) неосфери дисфункційного менеджменту для здійснення тіньової діяльності. Особливу потужність інтенсивному типу тіньової економіки надає його обумовленість синкретизмом (гібридизацією) тіньового бізнесу, криміналітету, дисфункційної влади, синергетизмом тіньової діяльності цих важливих функціональних суспільних сфер. Таким чином, інтенсивний тип зростання потребує принципово іншого – кримінально вищого техніко-технологічного її базису, що продукується надсучасними досягненнями менеджменту, інформатики, логістики, інноваційних технологій тощо. Проявами такого типу тіньового зростання є сучасна розбудова макросистеми тіньової реальності для отримання потужної тіньової дельти, коли системно тинізується структура приватизаційних процесів, конвертаційних центрів, офшорних зон, енергетична залежність країни (що має у великій мірі штучний тіньовий характер) системні банківські банкрутства, тіньові рефінансування банків, розкрадання бюджетних ресурсів, система субсидій та субвенцій, інфляційні кризи національної валюти, тіньові структури типу Росукренерго, «віртуальна» економіка тіньо-

вих фінансових, валютних криз, вилучення геоекономічної ренти засобами потоків контрабанди, утворення тіньової дельти у трансфертних цінах через формування «чорних» тіньових зон типу «Придністров'я», «Новоросії», тіньові засоби знищення українського війська, гібридна війна, що утворює величезних обсягів комплекс тіньових методів, сфер, форм тощо.

Таким чином, сучасна форма тіньової паралельної реальності є найбільш розвинутою за своїми деформаційними, тинізаційними можливостями, вітчизняною макросуспільною тіньовою формою, що має найпотужніший потенціал щодо реалізації своїх внутрішньокорпоративних цілей, спрямованих на поширення та поглиблення потуг тіньового простору, що мають високий ранг тіньової небезпеки – небезпеки надзвичайного звуження легітимної частини реалізації офіційної політики держави, подальшої руйнації, деградації інституційної системи держави, громадянського суспільства.

Необхідність широкого реформістського оновлення суспільства обумовлює виконання для цього необхідної передумови – попереднього обмеження, поступового детинізаційного оздоровлення, системи наявної тіньової деформації влади, зокрема системного обмеження тинізаційних (дисфункційних) факторів впливу – розвитку «автономної тіньової держави», паразитарного тіньового парасуспільства, впливу на внутрішні політичні процеси світової тіньової корпоративності тощо. Адже, як правило, найрішучі реформістські заходи, покладені на існуючий тіньовий базис, можуть дати лише посилення (часто прискорене) подальших тинізаційних процесів. Отже, успішні суспільні реформи потребують наявності та реалізації попередньої стратегії детинізації, обмеження дисфункційності влади, вивчення історичного досвіду проведення успішних вітчизняних, зокрема «козацьких» реформ [9].

Стратегія протидії дисфункційності влади повинна бути організаційно представлена як найважливіша, найдієвіша частина комплексної системи національної безпеки – вихідна передумова обмеження та усунення небезпечних загроз національному суспільному розвитку.

Висновки

Аналіз особливостей сучасних процесів вітчизняного розвитку свідчить про наявність перманентного відтворення дисфункційної неспро-

можності інституційної структури суспільства, її нетранспарентності та тінізації, їх високої адаптогенності щодо нейтралізації всіх форм громадського контролю та впливу.

Основною формою реалізації політичної влади є державне управління, дисфункції якого є проявом тінізації державного управління, його переродження на обслуговування суб'єктів тінізаційної влади. Тим самим відбувається переродження інститутів влади на суб'єктів тінізації.

У зв'язку з наявністю глибокої дисфункції державного управління в її інтенсивній формі та довгострокових негативних факторів впливу на стан дисфункціональної структури, великого теоретичного значення набуває пошук причин цієї системної деформації.

Міжсекторний розлам разом з іншими протиріччями незавершеної модернізації, наприклад «гібридизацією» влади, призводить до виникнення потужної тінізації економічних процесів, зокрема явищ бюрократизації, втрати дієздатності інституційної структури держави, розвитку корупції, функціонування елітної економіки.

Синкретичне посилення впливу факторів незавершеної модернізації на деформацію влади, державного управління відбувається за рахунок існування явища «автономної» тіньової держави, що набуло найвищого тінізаційного потенціалу за сучасних умов.

Необхідність широкого реформістського оновлення суспільства обумовлює виконання для цього необхідної передумови – попереднього обмеження, поступового детнізаційного оздоровлення, системи наявної тіньової деформації влади, зокрема системного обмеження тінізаційних (дисфункційних) факторів впливу – розвитку «автономної тіньової держави», паразитарного тіньового парасуспільства, впливу на внутрішні політичні процеси світової тіньової корпоратії тощо. Адже, як правило, найрішучі реформістські заходи, покладені на існуючий тіньовий базис, можуть дати лише посилення (часто прискорене) подальших тінізаційних процесів.

Список використаних джерел

1. Халипов В. Власть. Основы кратологии / В. Халипов. – М.: Луч, 1995. – 304 с.
2. Малиновський В. Я. Державне управління / В. Я. Малиновський. – К.: Атіка, 2003. – 576 с.
3. Щекин Г. В. Социальная теория и кадровая политика / Г. В. Щекин. – К.: МАУП, 2000. – 576 с.

4. Предборський В. А. Теорія тіньової економіки в умовах трансформаційних процесів : монографія / В. А. Предборський. – К.: Задруга, 2014. – 400 с.

5. Предборський В. А. «Автономна тіньова держава» як загроза національній безпеці / В. А. Предборський // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. праць Наук.-досл. економ. ін-ту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – К., 2016. – Вип. 1. – С. 3–7.

6. Предборський В. А. Кризові процеси сучасної елітної економіки / В. А. Предборський // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. пр. – К., 2009. – Вип. 5. – С. 62–65.

7. Блан Е. Родом із КГБ. Система Путіна / Е. Блан. – К.: Темпора, 2009. – 360 с.

8. Предборський В. А. Сучасна форма вітчизняного тіньового парасуспільства / В. А. Предборський // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. праць Наук.-досл. економ. ін-ту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – К., 2015. – Вип. 3. – С. 9–13.

9. Предборський В. А. Козацькі реформи як репрезентант детнізаційного тренду сучасних суспільних реформ / В. А. Предборський // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць Державного наук.-дослідного ін-ту інформатизації і моделювання економіки Мінекономрозвитку України. – К., 2018. – № 2. – С. 3–12.

References

1. Khalypov V. Vlast. Osnovy kratologiy / V. Khalypov. – M.: Luch, 1995. – 304 s.
2. Malynovskiy V. Ya. Derzhavne upravlinnia / V. Ya. Malynovskiy. – K.: Atika, 2003. – 576 s.
3. Shchekyn H. V. Sotsyalnaia teoriia y kadrovaia polytyka / H. V. Shchekyn. – K.: MAUP, 2000. – 576 s.
4. Predborskiy V. A. Teoriia tinovoi ekonomiky v umovakh transformatsiinykh protsesiv : monohrafiia / V. A. Predborskiy. – K.: Zadruha, 2014. – 400 s.
5. Predborskiy V. A. «Avtonomna tinova derzhava» yak zahroza natsionalnii bezpetsi / V. A. Predborskiy // Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini : zb. nauk. prats Naук.-dosl. ekonom. in-tu Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy. – K., 2016. – Vyp. 1. – S. 3–7.
6. Predborskiy V. A. Kryzovi protsesy suchasnoi elitnoi ekonomiky / V. A. Predborskiy // Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini : zb. nauk. pr. – K., 2009. – Vyp. 5. – S. 62–65.
7. Blan E. Rodom iz KHB. Systema Putina / E. Blan. – K.: Tempora, 2009. – 360 s.
8. Predborskiy V. A. Suchasna forma vitchyznianoho tinovoho parasuspilstva / V. A. Predborskiy //

Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini : zb. nauk. prats Nauk.–dosl. ekonom. in–tu Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy. – K., 2015. – Vyp. 3. – S. 9–13.

9. Predborskyi V. A. Kozatski reformy yak reprezentant detinizatsiinoho trendu suchasnykh suspilnykh reform / V. A. Predborskyi // Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini: zb. nauk. prats Derzhavnoho nauk.–doslidnoho in–tu informatyzatsii i modeliuvannia ekonomiky Minekonomrozvytku Ukrainy. – K., 2018. – № 2. – S. 3–12.

Дані про автора

Предборський Валентин Антонович,

професор кафедри фінансового права та фіскального адміністрування, Національна академія внутрішніх справ, д.е.н., професор
пл. Солом'янська, 1, м. Київ–ДСП, 03035, Україна

e–mail: prvika2015@gmail.com

Данные про автора

Предборский Валентин Антонович,

профессор кафедры финансового права и фискального администрирования, Национальная академия внутренних дел, д.э.н., профессор
пл. Соломенская, 1, г. Киев–ДСП, 03035, Украина
e–mail: prvika2015@gmail.com

Data about the author

Valentin Predborskiy,

professor of the Department of Financial Law and Fiscal Administration, National Academy of Internal Affairs, Doctor of Economic Sciences, Professor
1, Solomianska Square, Kyiv, 03035, Ukraine
e–mail: prvika2015@gmail.com

DOI: 10.5281/zenodo.1304147

МАЗУРОВ С.А.

Напрями регулюючих дій держави щодо зростання кількості робочих місць в переробній промисловості

Предметом дослідження є питання участі держави у формуванні макроекономічних умов створення робочих місць в промисловості.

Метою дослідження є розробка пропозицій щодо поліпшення ролі держави у поліпшенні макроекономічних умов створення робочих місць в переробній промисловості.

Методи дослідження. У роботі використана сукупність наукових методів і підходів, у тому числі системний, структурно–функціональний, логічний, що дозволило забезпечити концептуальну єдність дослідження.

Результати роботи. У статті обґрунтовано пропозиції щодо обґрунтування напрямів державного впливу на поліпшення макроекономічних умов створення робочих місць в переробній промисловості.

Галузь застосування результатів. Економіка та управління національним господарством, реалізація державної соціально–економічної стратегії розвитку промислового комплексу та високо–технологічних галузей.

Висновки. 1. Аналіз динаміки показників, які характеризують процеси відновлення основних засобів, інвестиційні процеси, нагромадження основного капіталу, що характеризують умови створення робочих місць в переробній промисловості України демонструє низькі потенційні можливості створення високопродуктивних робочих місць в цьому секторі. 2. В прийнятому Законі України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» закладаються певні засади покращення інвестиційних умов модернізації промислового виробництва щодо створення нових і реконструкції існуючих робочих місць в промисловості. 3. Підкреслено важливість реформування фінансового сектору, зокрема, це дозволить розширити доступ до кредитів промислових підприємств, і стимулювати зайнятість та створення робочих місць. 4. В цілому систематизовано основні напрями забезпечення макро–економічних умов створення високопродуктивних робочих місць, які включають: формування методичних підходів щодо аналізу макроекономічних процесів та єдиного статистичного моніторингу створення нових робочих місць в промисловості; реформування фінансового сектору та поліпшення інвес–